

ניצחון הטליבן כניצחון אמוני

מאת האלוף (מיל') גרשון הכהן

מבט מבס"א מס' 2,132, 23 באוגוסט 2021

תקציר: לתבוסה האמריקנית באפגניסטן השפעה ישירה על ישראל. בדומה ללא-ממשל התלוש שבנו האמריקנים בקאבול שלמרות השקעות העתק התגלה במבחן הלחימה כקנה רצוף, עתידים הרש"פ ומנגנוני הביטחוניים לקרוס בבוא העת מול כוחות דתיים אסלאמיים. גם לצה"ל מזומן שיעור כואב: עם כל עליונותו הציודית, הארגונית, והטכנולוגית, אין לו סיכוי לנצח אם לא יוביל את לוחמי ישראל בכוחה של אמונה גדולה.

להבנת ארבעים השנים האחרונות של המאבק האסלאמי באפגניסטן, מן הראוי להתבונן במורשתו של עבדאללה עזאם. יליד כפר קטן ליד ג'נין (1941), הוא עבר לירדן לאחר נפילת יו"ש בידי ישראל במלחמת ששת הימים, הצטרף לתנועת האחים המוסלמים והשתתף בפעולות ארגוני הטרור הפלסטינים נגד ישראל. לאחר לימודים באל-אזהר הגיע לאיסלאמאבאד ויצר קשר עם מנהיגי המוג'אהדין באפגניסטן. כמנהיג רב השראה הוביל אלפי מתנדבים מרחבי העולם האסלאמי ללחימה באפגניסטן, וביניהם תלמידו ושותפו להקמת אל-קאעדה אוסמה בן לאדן. עזאם חוסל עם שני בניו בנובמבר 1989.

בניגוד למנהיגי התנועה הפן-ערבית, מגמאל עבדול נאצר ועד חאפז אסד וסדאם חוסיין, שכשלו בליכוד "האומה הערבית" למאבק משותף, עזאם הצליח לקבץ מוסלמים רבים ממדינות שונות, ללא קשרי לאום, חמולה, ושבת, ל"מלחמת קודש", או ג'יהאד - לראשונה בעידן המודרני. את חזונו המשיג בפשטות:

אנו נילחם, ננצח את אויבינו ונקים מדינה אסלאמית על פיסת אדמה באפגניסטן... הג'יהאד יתפשט והאסלאם ילחם במקומות אחרים. האסלאם ילחם ביהודים בפלסטין ויקים מדינה אסלאמית בפלסטין ובמקומות אחרים. לאחר מכן יתאחדו מדינות אלה למדינה אסלאמית אחת.

בחזונו, המושפע מילולית מנאום הפרידה של הנביא מוחמד ("צויתי להילחם בבני האדם עד שיאמרו 'אין אל מלבד אללה'"), סימן עזאם את הלחימה באפגניסטן כנקודת בראשית לתנופת ג'יהאד גלובלי עד להשגת היעד הסופי של כינון ה"אומה האסלאמית" העולמית. המאבק באפגניסטן היה עבורו הזדמנות אסטרטגית לחיבור מחודש בין החזון הדתי לבין המעשה הצבאי והפוליטי המאפיין את האסלאם מראשיתו, ושנגדע עם נפילת האימפריה העות'מאנית לאחר מלחמת העולם הראשונה.

עזאם האמין כי עם ההישגים בשדה הקרב, הנובעים מגילויי ההקרבה וכוח האמונה, תיפרץ הדרך לצורת מלחמה חדשה ולהתגייסות מיליוני מאמינים לג'יהאד העולמי.

את זאת לא הבין הנשיא ביידן כשהביע ביטחונו ביציבות המשטר באפגניסטן "משום שלצבא האפגני יש 300,000 חיילים מצוידים היטב... ויש להם גם חיל אוויר. לעומתם הטליבן מונה רק 75,000 חיילים". ניצחון הטליבן מהווה בהיבט זה שיעור עולמי בתהפוכותיה של תופעת המלחמה, בתלותה העמוקה בעוצמת הרוח והאמונה.

בכוח אמונתם הדתית יכלו לוחמי הטליבן לעמוד במפלות הקשות שספגו בשנים הראשונות למלחמה. את נחיתותם המוחצת בשדה הקרב נוכח העוצמה האמריקנית ידעו להכיל בשנים קשות אלה באמצעות מה שמוכר באמונה האסלאמית כ"שלב החולשה" ("מרחלת אל-איסתדעף) המחייב המתנה סבלנית (סבר) לשעת רצון שאכן תגיע בשעתה. כאן מתמצית האסטרטגיה האמונית כתלויה בתבונת העיתוי - בציפייה לאות מבשר על ניצני הישועה. האמריקנים לעומתם לא יכלו להתמיד בנשיאה בנטל המאבק הממושך ללא פתרון בטוח הנראה לעין. במישור העמוק יותר נבצרו מבינתם שורשיו הדתיים-אמוניים של הסכסוך המתבטאים בין היתר בדחיית בשורת השגשוג המערבית-אמריקנית. "ה-15 באוגוסט 2021 יזכר לתמיד בעולם האסלאמי כיום ניצחון האסלאם על הנצרות, ניצחון האמונה על הכפירה, וניצחון המסורת על המתירנות", כתב המזרחן מוטי קידר. "האירועים מזרימים דם חדש לעורקי הג'יהאד ואת התוצאות נראה ברחבי העולם, כולל בישראל."

ואכן לתבוסה האמריקנית השפעה ישירה על ישראל. בדומה ללא-ממשל התלוש שבנו האמריקאים באפגניסטן, שלמרות השקעות העתק התגלה במבחן הלחימה כקנה רצוף, עתידים ממשל הרש"פ ומנגנוניו הביטחוניים לקרוס בבוא העת מול כוחות דתיים אסלאמיים. גם לצה"ל מזומן שיעור גדול: עם כל עליונותו הציודית, הארגונית, והטכנולוגית, אין לו סיכוי לנצח אם לא יוביל את לוחמי ישראל בכוחה של אמונה גדולה.

* אלוף (מיל') גרשון הכהן הוא עמית מחקר בכיר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים. שירת בצה"ל במשך ארבעים ושניים שנים. פיקד על חיילים בקרבות מול מצרים וסוריה. לשעבר מפקד גיס ומפקד המכללות הצבאיות.